

Самозайнятість на ринку праці

Лектор

к.е.н., доцент

Гребеннікова А.А.

План лекції

1. Самозайняті особи: поняття, переваги та недоліки
2. Обираємо напрям самозайнятості
3. Державна реєстрація та облік самозайнятих осіб
4. Оподаткування самозайнятих осіб

1. Самозайнята особа

- це платник податку, який є фізичною особою-підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності

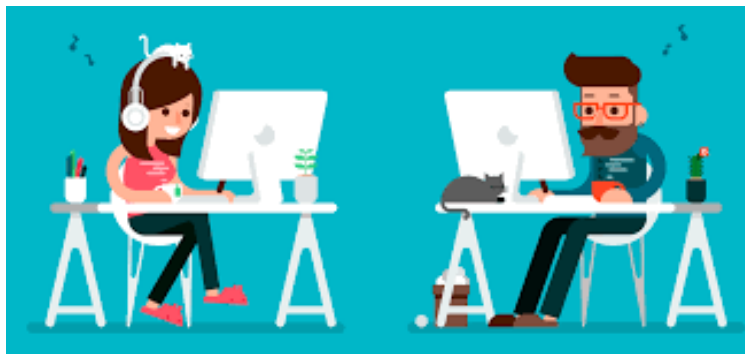

Самозайняті

- особи, які здійснюють трудову діяльність на самотійній основі (без залучення найманих працівників), за свій власний кошт, володіють засобами виробництва і несуть відповідальність за вироблену продукцію (надані послуги).

З економічної точки зору, самозайнятість (Self-employment)

- є однією з форм трудової зайнятості, що передбачає самотійну організацію власної трудової діяльності, самотійне розпорядження вигодами від цієї діяльності та несення всіх пов'язаних із нею ризиків.

На сьогодні у США та Канаді
самозайняті становлять 10-15%
усіх працевлаштованих;
у Греції, Туреччині, Мексиці
таких 30%.

Незалежна професійна діяльність

- участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, адвокатів, аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб

Фрілансер

- вільнонайманець, який сам шукає собі проекти, може одночасно працювати на декілька фірм. Виконує роботу без укладання довгострокового договору з роботодавцем, найманий тільки для виконання певного переліку робіт (позаштатний працівник).

Будучи поза постійним штатом якої-небудь компанії, фрілансер може одночасно виконувати замовлення для різних клієнтів. В Україні фрілансерами переважно називають людей, що виконують будь-яку роботу через мережу інтернет віддалено.

- «Самозайнятими» частіше називають бізнесменів, торговців, чий прибуток визначається не зарплатою, а підприємницькою діяльністю. Самозайнята людина – сама собі керівник.
- «Фрілансерами» називають незалежних професіоналів, які працюють у різних проектах переважно на гонорарній основі.

Тому ключове питання у пошуках різниці між самозайнятими та фрілансерами – **хто замовник праці?** Особа, з якою ви співпрацюєте, – це ваш клієнт чи начальник?

- Самозайнятими ми можемо назвати невтомних фермерів, діловитих стартаперів, заповзятливих власників йога-студій.
- Фрілансерами – вільних митців, програмістів, дизайнерів, журналістів, перекладачів.

Переваги самозайнятості

свобода вибору робочого завдання

вільний графік

відсутня транспортна проблема —
праця вдома

сприятливі умови праці — можна
облаштувати робоче місце на свій смак

звільнення не загрожує

відповідальність лише за свої дії

виконання лише власної роботи — ніхто
не попросить «підмінити»

можливості для міжнародної співпраці

Недоліки самозайнятості

відсутність соцпакету

нестабільність прибутків

не завжди є гарантії отримання оплати
за виконану роботу

необхідність самому вести бухгалтерію і
платити податки

не завжди є відповідні пропозиції роботи
щодо навичок

додаткові витрати на робоче місце

відсутність оплачуваних вихідних і
відпусток

примарні можливості для якісного
кар'єрного росту

Фрілансери можуть бути прикріплені до одної або кількох організацій-роботодавців, та/або розміщувати своє портфоліо на спеціалізованих сайтах для фрілансерів.

Зазвичай, існують як сайти за спеціалізацією у напрямку перекладу, програмування, копірайтингу тощо, так і загальні сайти фрілансерів. З часом, фрілансер може накопичити базу клієнтів та працювати за індивідуальними замовленнями

Характерні ознаки	Фріланс	Дистанційна зайнятість	Надомна праця
Вид договору	Цивільно-правовий договір	Трудовий договір	Трудовий договір
Сторони договору	Замовник – виконавець	Роботодавець – найманий працівник	Роботодавець – найманий працівник
Особистий контакт	Наявний	Відсутній	Наявний
Використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій	Так	Так	Не обов'язково
Залученість до бізнес процесів організації	Ні	Так	Так
Вимоги до компетентно сті зайнятої особи	Висока/ середня кваліфікація	Висока кваліфікація	Висока, середня або низька кваліфікація
Чисельність робото давців або замовників	Багато	1–2	1–2
Власник обладнання робочого місця	Виконавець	Виконавець або роботодавець	Виконавець або роботодавець
Об'єкт оплати	Продукт/ результат праці	Процес праці або результат праці	Продукт/ результат праці

Ринок фрілансу в Україні та світі продовжує зростати. За даними сайту Freelancer.com, найбільш перспективними напрямками діяльності для фрілансерів є:

- створення презентацій у PowerPoint
- написання звітів, бухгалтерський облік
- малювання ілюстрацій
- Photoshop-дизайн
- Фейсбук-маркетинг
- розробка Android

Найпопулярніші сайти з пошуку фрілансерів

- [Freelance.ua](https://freelance.ua)
- [Freelancehunt.com](https://freelancehunt.com)
- [Weblancer.net](https://weblancer.net)
- [Kabanchik.ua](https://kabanchik.ua)

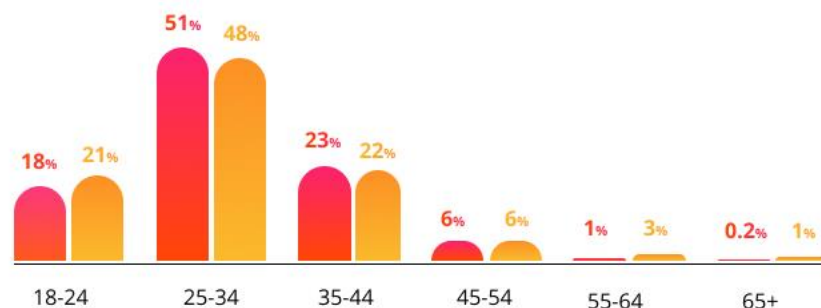

Аналітика ринку фрілансу у 2020 році

Фрілансер в Україні може отримувати від 2 до 85 \$ за годину. Так за консалтингові послуги в середньому 20 \$, за бухгалтерські – 9 \$.

Хто працює фрілансером в Україні та світі?

Розподіл за віком

Мілленіали та покоління-Z очікувано складають найбільшу частину робочої сили як на міжнародному ринку фріланса, так і в Україні - як найбільш активна та обізнана в новітніх технологіях частина населення.

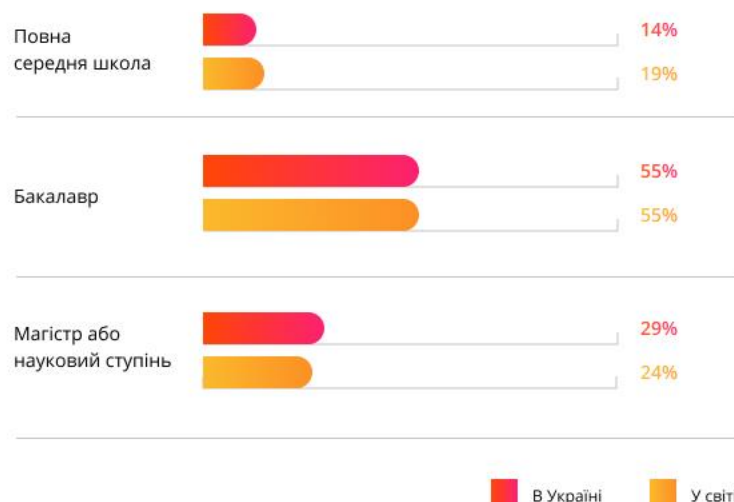
При цьому, українські фрілансери в середньому більш освічені: 84% мають повну вищу освіту, в той час як глобально цей показник складає лише 79%.

■ Фрілансери в Україні ■ Фрілансери у світі

Жінок-фрілансерів менше як в Україні, так і в світі

Яку освіту мають фрілансери в Україні та світі?

■ В Україні ■ У світі

Скільки отримують українські фрілансери за місяць в різних сферах?

Найбільш популярні галузі діяльності українських фрілансерів - це графічний та веб-дизайн, програмування, ІТ, створення мультимедіа, маркетинг та копірайтинг.

У цих індустріях працює 79% опитаних фрілансерів.

Середня погодинна ставка за повний фріланс

Середня погодинна ставка за частковий фріланс

■ Погодинна ставка фрілансерів в Україні
■ Погодинна ставка фрілансерів у світі

Середній місячний дохід українських фрілансерів

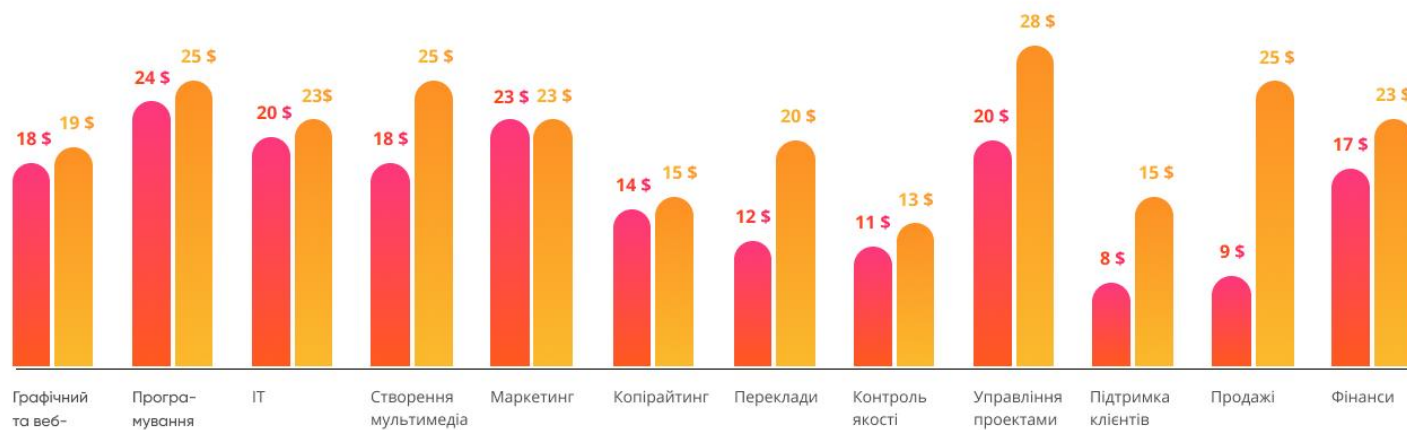
	Програмування	\$ 2100
	Управління проектами	\$ 1500
	Контроль якості	\$ 1450
	Інформаційні технології (ІТ)	\$ 1300

	Маркетинг	\$ 1050
	Переклади	\$ 950
	Створення мультимедіа	\$ 950
	Копірайтинг	\$ 800

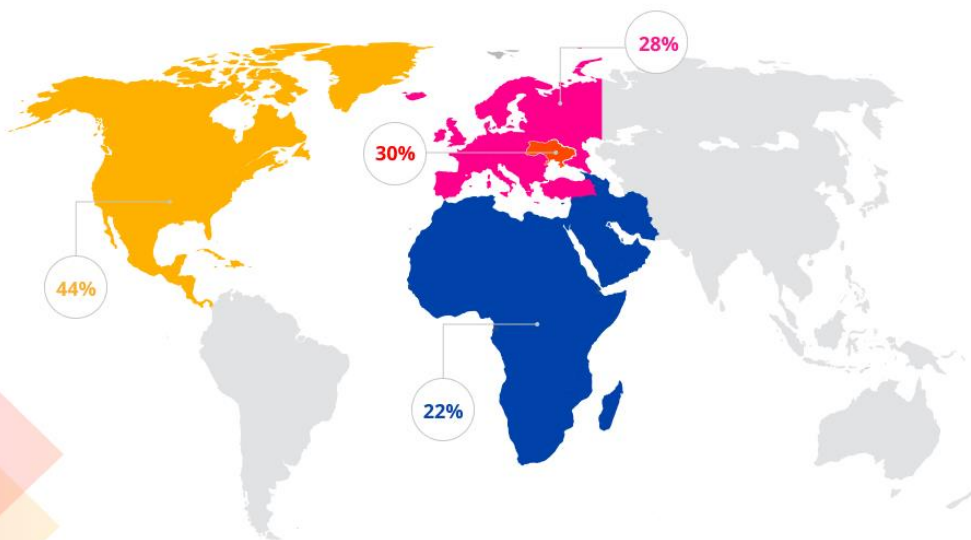
	Графічний та веб-дизайн	\$ 800
	Підтримка клієнтів	\$ 650
	Продажі	\$ 650
	Фінанси	\$ 650

■ Середній місячний дохід фрілансерів в Україні

Погодинна ставка фрілансерів у різних галузях

Жінки-фрілансери

В Україні гендерна нерівність в доходах фрілансерів виражена ще більше ніж в світі. Українські жінки отримують 74% середньої погодинної ставки чоловіків, в той час як в світі цей розрив менше - 84%

% жінок-фрілансерів у світі

- Україна - 30%
- Північна Америка - 44%
- Європа - 28%
- Африка та Близький Схід - 22%

Середня погодинна ставка жінок-фрілансерів

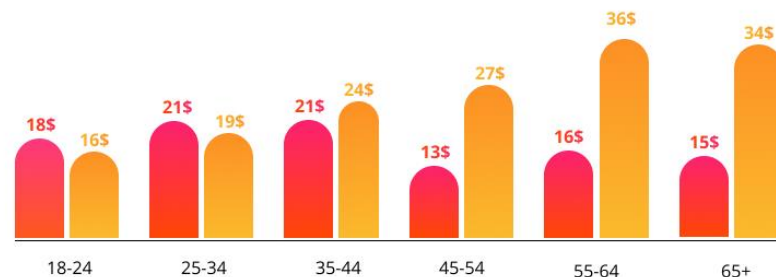
Відсоток від погодинної ставки чоловіків

- Україна - 74%
- Північна Америка - 69%
- Європа - 77%
- Африка та Близький Схід - 77%

Середня погодинна ставка за віком

Складною є ситуація з віковою нерівністю на ринку фрілансу. І в Україні, і в світі фрілансери, старші за 45 років, складають менше 10% загальної кількості.

Але, якщо глобально рейти фрілансерів зростають з досвідом, в Україні фрілансери старшого і похилого віку отримують значно менше.

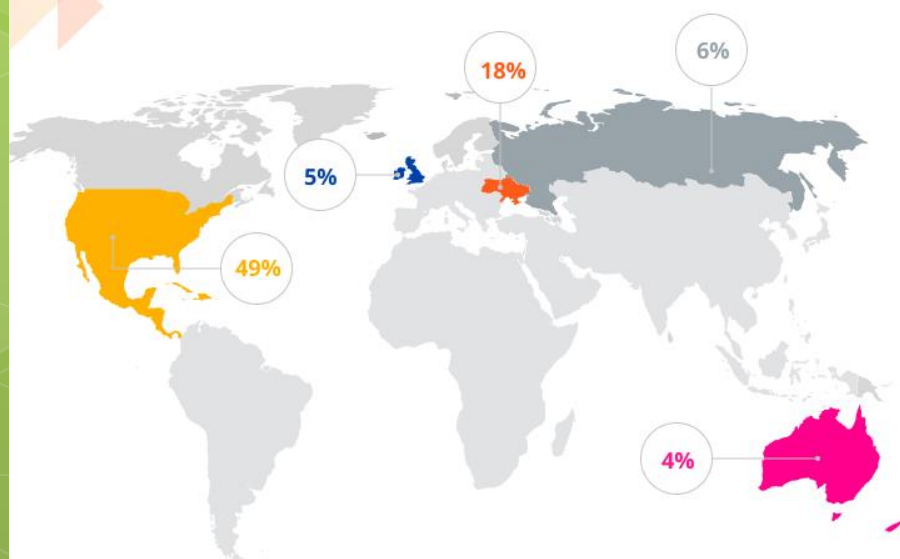
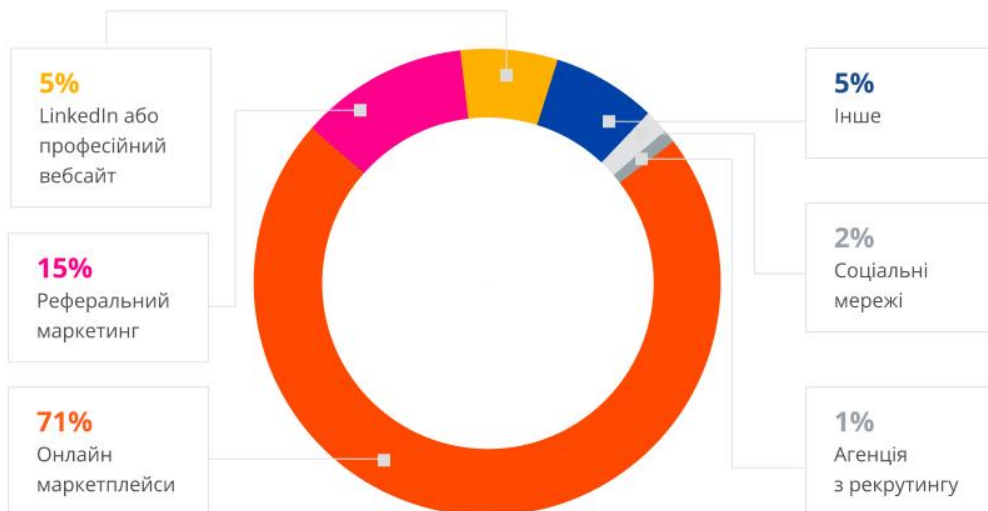

Де шукають замовлення?

Основним способом пошуку роботи є онлайн маркетплейси (UpWork, Fiverr) - 71% фрілансерів в Україні та 68% фрілансерів в світі просують свої послуги на цих платформах.

Також досить популярним є пошук роботи за рекомендаціями - 15% українських фрілансерів знаходять більшу частину замовлень через «сарафанне радіо».

- Онлайн маркетплейси
- Реферальний маркетинг
- LinkedIn або професійний вебсайт
- Соціальні мережі
- Агенція з рекрутингу
- Інше

Країни замовники

- Україна - 18%
- Сполучені Штати Америки - 49%
- Росія - 6%
- Великобританія - 5%
- Австралія - 4%
- Інші країни - 18%

2. Обираємо напрям самозайнятості

В основі започаткування підприємницької діяльності, яка здійснюється відповідно до певної технології бізнесу є пошук підприємницької ідеї

Підприємницька ідея

конкретне цілісне знання про
доцільність та можливість займатися
певним видом діяльності, чітке
усвідомлення мети, шляхів та засобів
її досягнення

Як обрати напрям професійної самореалізації?

Павло Горак, стартапер:

«Основна помилка багатьох, хто вирішує працювати на себе, – це припущення, що в такому форматі свободи буде більше. Нічого подібного. Свободи «рухів» більше, але свободи від роботи значно менше.

Тобто коли я працюю на боса, мені потрібно відпрацювати 10 годин у заданому форматі, а коли на себе – у мене немає ліміту на роботу, а є тільки ліміт на відпочинок.

Але тут є одна важлива річ: коли я працюю на себе, я змучуюсь фізично, але духовно мене розпирає від щастя та нових звершень. А ось коли працюєш на когось, то маєш певний об'єм задач, виконуєш їх – і спиш спокійно.»

Основні характеристики самозайнятих осіб:

- нестандартність мислення
- креативність
- харизматичність
- сила волі
- цілеспрямованість
- працездатність
- здатність вчитися мистецтву бути підприємцем
- вміння ризикувати
- прагнення та пошук нового в бізнесі

Що потрібно врахувати при обрані бізнес-ідеї

- **корисність** – діяльність, якою ви плануєте займатись, повинна цікавити суспільство
- **новизна** – всі інноваційні ідеї неодмінно цікавлять споживача, тому бізнес приречений на успіх навіть у випадку, якщо через рік попит впаде до «0» (зароблені кошти можна вкласти в інший проект)
- **перспективність** – передбачення того, як зможе розвиватися обраний напрямок з часом
- **конкурентоздатність** – як зможете ви конкурувати на ринку з присутніми виробниками чи постачальниками
- **прибутковість** – чи буде ваш бізнес приносити нормальний прибуток

3. Державна реєстрація та облік самозайнятих осіб

Облік самозайнятих осіб здійснюється шляхом внесення до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків записів про державну реєстрацію або припинення підприємницької діяльності, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи, а також вчинення інших дій, які передбачені Порядком обліку платників податків, зборів

На сьогодні в контролюючих органах обліковуються як особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, адвокати, приватні нотаріуси, судові експерти та арбітражні керуючі.

Фізична особа, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність повинна подати до контролюючого органу за місцем своєї реєстрації такі документи:

- заяву за формою №5-ОПП
- копію реєстраційного посвідчення або свідоцтва про право на зайняття відповідною діяльністю
- заяву за формою №1-ЄСВ

Фізичній особі, яка провадить незалежну професійну діяльність

- довідка про взяття на облік платника податків видається контролюючим органом із зазначенням строку, якщо такий строк вказаний у свідоцтві про реєстрацію чи іншому документі (дозволі, сертифікаті тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності.

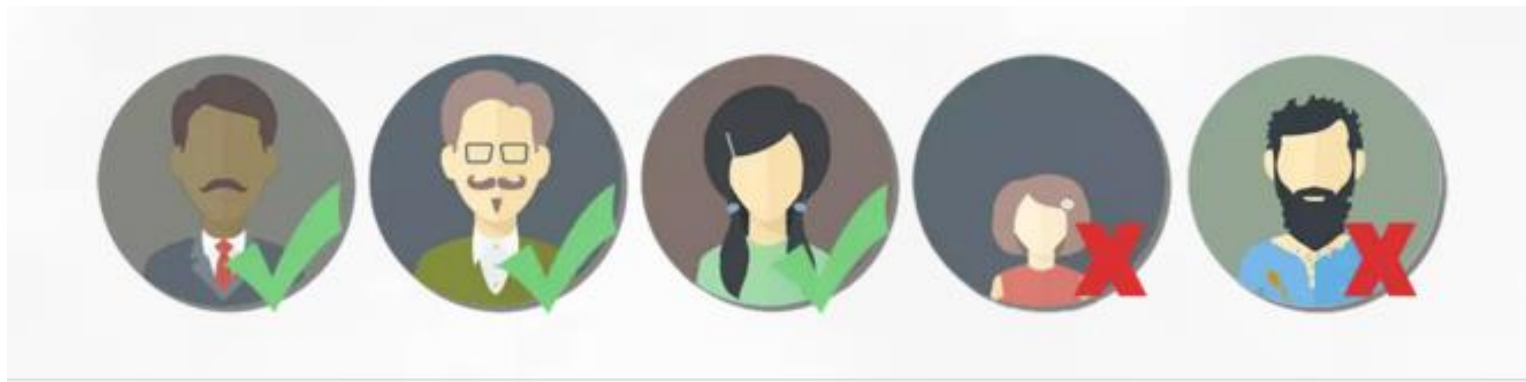
Довідка про взяття на облік самозайнятої особи втрачає чинність з моменту виникнення змін у даних про фізичну особу, які зазначаються у такій довідці, та підлягає заміні у контролюючому органі.

Динаміка кількості фізичних осіб підприємців, осіб

Роки	Середні	Малі	Мікро
2010	360	1804758	1793243
2011	306	1325619	1313004
2012	361	1234831	1224315
2013	351	1328392	1318703
2014	712	1590448	1580965
2015	307	1630571	1626589
2016	281	1558880	1553041
2017	317	1466486	1458980

Державна реєстрація ФОП

Зареєструвати ФОП може громадянин, який досяг 16-річного віку і має офіційну прописку

Для цього потрібно подати державному реєстратору наступні документи:

- Заповнена заява на проведення державної реєстрації ФОП форма № 1
- Паспорт
- Ідентифікаційний податковий номер

Державна реєстрація -

це засвідчення факту створення або припинення ЮО, набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців -

єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи

<https://online.minjust.gov.ua/edr-search/>

Порядок проведення державної реєстрації ФОП включає:

- перевірку комплектності документів, які подаються державному реєстратору та повноти відомостей, що вказані в заяві про державну реєстрацію
- перевірку документів на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації
- внесення відомостей про ФОП до Єдиного державного реєстру
- оформлення і видачу виписки з Єдиного державного реєстру

Виписка з Єдиного державного реєстру - це

документ в електронній або паперовій формі, який формується за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, фізичну особу - підприємця (у тому числі про взяття на облік в органах державної статистики та державної фіскальної служби, видачу ліцензії та документів дозвільного характеру) або громадське формування, що не має статусу юридичної особи, а також про проведену реєстраційну дію

Он-лайн реєстрація

Сьогодні власну справу можна зареєструвати он-лайн. Скориставшись послугами сервісу «Он-лайн будинок Юстиції»

<https://online.minjust.gov.ua/dokumenty/choise>

або додатком «Дія»

<https://diia.gov.ua/>

Документи для проведення реєстраційних дій щодо юридичних осіб чи фізичних осіб-підприємців в електронній формі подаються особисто заявником через персональний кабінет на веб-сайті.

Для он-лайн реєстрації потрібен електронний цифровий підпис

- вид **електронного підпису**, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору **електронних** даних, який дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача.

ЕЦП можна отримати в Акредитованих центрах сертифікації ключів органів юстиції України

Що далі?

- Виготовлення печатки
- Відкриття рахунку у банківській установі
- Отримання книги обліку доходів і витрат

4. Оподаткування діяльності самозайнятих осіб

Обов'язковими для сплати та обліку є:

- ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК (22% від МЗП)
- ЄДИНИЙ ПОДАТОК або ПОДАТОК З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ (18%)

ЄСВ 2020

Категорія платника	Строк сплати	Мінімальний страховий внесок	
		за місяць	за квартал
ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування незалежно від обраної групи	До 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня)	1 100,00	3 300,00
ФОП, які обрали загальну систему оподаткування	До 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня) Остаточний розрахунок за календарний рік до 10 лютого наступного року	1 100,00	3 300,00
Особи, які провадять незалежну професійну діяльність	До 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня) Остаточний розрахунок за календарний рік до 1 травня року наступного за звітним	1 100,00	3 300,00
Члени фермерського господарства	До 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня)	1 100,00	3 300,00

Спрощена система оподаткування

ФОП I група

Граничний обсяг доходів на рік

1 млн грн

Кількість найманих працівників

не передбачено

Види діяльності

- торгівля на ринках;
- надання побутових послуг населенню

Ставка єдиного податку (за 10% ПМПО)

210,20 грн /міс.

Ставка єдиного внеску (за "себе")

1100 грн /міс.

III група

фізичні особи
юридичні особи

Граничний обсяг доходів на рік

7 млн грн

Кількість найманих працівників

не обмежено

Види діяльності

без обмежень

Ставка єдиного податку

**5% від доходу
3% від доходу + ПДВ**

Ставка єдиного внеску (за "себе")

1100 грн /міс.

ФОП II група

Граничний обсяг доходів на рік

5 млн грн

Кількість найманих працівників

10 осіб (не більше)

Види діяльності

- виробництво, продаж товарів;
- надання послуг населенню та платникам єдиного податку;
- ресторанне господарство

Ставка єдиного податку (за 20% від мін. ЗП)

944,60 грн /міс.

Ставка єдиного внеску (за "себе")

1100 грн /міс.

IV група - агровиробники

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ

Частка сільгосп-виробництва за попередній рік (не менше або дорівнює)

75%

ФІЗИЧНІ ОСОБИ

Проводять діяльність виключно в межах **фермерського господарства** (лише з членами сім'ї або самостійно)

Площа угідь або водного фонду **2 га** (не більше 20 га)

Ставка єдиного податку з 1 га сільгоспугідь або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування (у відсотках до бази оподаткування)

Ставка єдиного внеску (за "себе", для фермерських господарств)

1100 грн /міс.

Звітність

Група/Звіт	1 група	2 група	3 група	
Декларація по єдиному податку	1 раз на рік протягом 60 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на рік протягом 60 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду	
Декларація по ПДВ*	-	-	1 раз на місяць протягом 20 днів з моменту завершення звітного періоду.	1 раз на квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду (для квартальних платників)
Звіт по ЄСВ (Додаток 5)	1 раз на рік до 10 лютого наступного року	1 раз на рік до 10 лютого наступного року	1 раз на рік до 10 лютого наступного року	
Звіт з ЄСВ за найманих співробітників**		1 раз на місяць протягом 20 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на місяць протягом 20 днів з моменту завершення звітного періоду	
1ДФ***	1 раз на квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду	

* підприємці на 3 групі, які сплачують 3% від доходу і ПДВ;

** подають тільки ті підприємці, у яких є наймані співробітники;

*** звіт 1ДФ подається у разі, якщо у підприємця є наймані співробітники або якщо підприємець виплатив дохід іншому підприємцю або фіз. особі (за товари або послуги).

Загальна система

Декларація про доходи	1ДФ	Звіт по ЄСВ (ФОП без найманих співробітників)	Декларація з акцизного податку (платники акцизного податку)
1 раз на рік протягом 60 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на рік у квартал протягом 40 днів з моменту завершення звітного періоду	1 раз на рік до 10 лютого наступного року	1 раз на місяць, не пізніше 20 числа наступного звітного періоду

ПДФО сплачується за ставкою 18 %

Ваші запитання?

